מיכל 54 תיק 1

מעברה – "צפרונות"

12
- "תיאור חיי" - המעברה, על המעטפה כתוב "מפי מר צלוף" לבדוק האם הכתב הוא של יעקב רא
נראה שהתיאור מעובד, עברית טובה, יש שגיאות כתיב.
- תרשומת מאספה. המעברה, כתב יד, ללא תאריך וחתימה. לבחירת ראש הועד של המעברה.
- "מעברת הטוס" - דיון [illegible] ומרוקאי.

ארכיון קריית אונו
מיכל 54 תיק 1 מעטפה 12
נרשם: שירה
נסרק:
נבדק:

1)
בחירת ~~ראש~~ יושב ראש הועד
במעברת אונו ונגשו הקמנסתי
הקימו אספה הראשונה בבית תרבות של
ההסתדרות במעברה בנוגע
לבחירת ראש הועד נוכחו הח׳
צלמן מסחרי ראש מועצת קרית אונו
הח׳ יעקב פניני מזכיר מועצת
פועלי בני ברק והח׳ אביבה
צפני מרכזת ארגון אמהות
עובדות וחלק מהמורים והמורות
וחלק ~~א~~ מתושבי המעברה

דבר, בפתיחה נשמעה מהח׳
כהן, לוי המזכיר בוגר
ואחרון דבור ~~ע~~ הח׳ שמש נג׳י ~~חבר~~
חבר הועד ~~וי~~ ונבחרו ליושב
ראש הח׳ שמחה צלח כי קבל
רוב קולות

---

2)
עמד הח׳ שמחה ובירך הח׳ שנתנו
לו את האמון ונתנו בו ~~...~~
~~והתחיל להסביר~~ בנאומו הסביר
על מצב העבודה. ועל שפור
המצב וגם דבר בנוגע למים
והטלפון ועוד מסים. והקמת שכונים
לתושבי המעברה

אחריו דבר הח׳ מסחרי ואמר
הועד ~~הועד~~. עשה למען
תושבי המעברה במצב יכולתו

הח׳ בן-ימין ~~ראש~~ המזכיר ליושב
ראש העיריה בירך את ~~הקהל~~
הקהל והועד

הח׳ מרגלית צנחין והח׳ ~~...~~ ~~ברזם~~
נעים שבתאי
~~שבתאי~~

---

3)
דבר הקמנסתי והתחיל בטענות
על הח׳ שמחה יושב ראש הישבה
בקש ממנו לחזור על דבריו.
ולבקש סליחה אבל הקמנסתי לא
הסכים ובאו הסכמות בקשר
להצבע להוצאו מהמקום
אבל חברי, הועד היה בעד
להוצא~~ו~~ אותו בעלבון מהמקום

הח׳ מסחרי, דבר על הקמנסתים
שמעשיהם באו רק ~~להפריע~~ להרכס ולא
לבנין והקמת המדינה

הח׳ נג׳י שמש דן בנאומו
על הגרעין בנו שינוים בין
העולים

---

4)
והקושי שבמדינתנו התבשר
פנה לכל חברי הועד בבקשה
להתלכד ושיהיו מפלגה אחת
והיא מפלגת מדינת ישראל
ועל ידי זה נוכל לעבוד
אחרון דבר הח׳ צלוק יעקב מפמל
נעים שבתאי ומרגלית צנחין

ופה עמד הח׳ פניני ובירך מושב
המעברה והועד בשם ההסתדרות
ואחל בדבריו את ~~עזרת ההסתדר~~
המבות והמאמר של ההסתדרות
ובתועלת לעבוד ולעזרה

[illegible] (1)

800 משפחות גרות באהלים, הרוב משפחות מרובות ילדים רוב הפעמים מציפה את האהלים, גשם חזק ורב גחוף, צעקות הילדים המפוחדים מנפילות האהל ראשי המשפחה אחוז [illegible] ומושך היתדות, האם מרגיעה את הילדים ומכסה את כלם בשמיכה. זוהי אפוא בחורף [illegible] מעמן נוטף דולפת על קירות הברזנט של האהל מצטברים נזלים במיטות של הלבוש הבלוי בכל מקום בלי סבב 230 מאוכלס מקום, מרחק חצי קילומטר אפשר לראות מעמדות המשמר 3 לוקים [illegible] קצור בחולי הברנכולות. מצב כזה היה לנו הילדים להבין שזיקה הם להתגונן עם ילדי הבדואים.

מצב השרותים הסניטרי היה ירוד וזהו השמוש והמקלחות עשויים פח, נבנים או מעונות הגומי. מצב המים היה מאוד קשה שנות רבות לא זרמו מים בברזים, ועזרה כל תכנית הכפולים אגרו ארצה [illegible] מאוחסנת לא מצא טיפת מים לרחוץ את הפנים.

מפרנסי המשפחות לחמו על פרנסתם ואונם, הכלל ומצב התעסוקה בהפירס 3 צריך לשבת הרבה העולה בכניסה למשרד עם הפתק המתנוסס על גבי קיר ואינו מספק את הרעות אשר הגלגל מעבודה אל מאושר ומצאתים לפעולות שלו מאות מחוסרי עבודה באופן קבוע ושולחן מהם ולבנים הרוסקין בערבה יוצאת. וחלון גדול משכילים עבדו תקופה ארוכה בבנין בכבישים, בעקירת עשבים, גדרות וכו'. המצב עורר יאוש בקרב המשפחות והשיל פחד וצאצאיה לגבי הדור הבא.

בעיה מיוחדת במינה העסיקה התושבים באופן יומיומי אותה תקופה מצרכי המזון מאוד יקרים והכל נמכר בנקודות בתקופת הצנע, הרבה עמדו בתור לקבל מה שהגיע לתלוש ולא פעם נגמרה עמדת התור ביציאה רגלית ובלב מלא מרירות, לא הביאו מספיק, ואין מה לבשל.

העברה לדף

טופס 1816 — 5.000 — 1.60 — י.

(2)

נחשים, עדר בים, ושוכבים ליד מעיניהם המתמשכים בעולם, והוא לתושבי העולם מרכז רבים של גדולי עולם ומוות

גם מכת הבחירות [illegible] המערכה האומללה הבאה, והסתת המפלגות אחת נגד השניה גרמה למתח בין המפלגות, ולפעמים התנגשות פיזית, אשר גרמה למצבות מתוחות שהובילו למצבים של אנשים נגדו בתוך לב לעסקני המפלגות, והתמונה המפוארת בסביבה H בצה שבתי נזרקת חלק מהתעמולה הבאה.

מלבד שבו להסיע קבוצות ומטפלות את החולים, חלק הנשים היה צריך לנסוע לבני ברק או לרמת-גן, חלק מהקבוצות הנוספים אשר מובלו על ידו הרופא התימני אשר לא ידע עברית, רק ספרדית וישב לידו מתרגם אשר תרגם את המחלה לרופא, ואז הרופא קבע את המחלה ונתן את הרפואה, ולא פעם גם החולה, וגם המתרגם, וגם הרופא לא הבינו אחד השני. תמונה מעין זו שונים, ובלילי מוסיקה מהאהלים, כמו מאהל בדואי או מחנה צבאי ארעיים, אשר נשמעת בשקט הלילה

לאחר שנה שנתיים, הוקמה הבניה צריפים, עם מקלחות ושרותים, היתה מעבר מאהל למעלה ויש 216 מכל הבחינות צפופה, קרה, [illegible], ובכל אחד ספל שיפוצים מטבח קטן בצריף, ואולם ספל יפה!

התחבורה מאד קשה מעט אוטובוסים עמוסים, והמצב הכניס אנשים כמו סרדינים בקופסה, כמו כן האוטובוס עבר במרחק, ותחנה קילומטר מהמעברה ולהגיע 20 דקות לפחות לאהל או לצריף עד שעולים כביש שלפה והאוטובוס הגיע ונתק המגע

העברה לדף

העברה מדף

אט, אט עזב חלק מהאנשים את הגיהנום המלכותי הזה, כמו כן
הוקמה המועצה המקומית, אשר התחילה לטפל באופן רציני בעניני המעברה, ודאגה
בראש וראשונה לקליטת המשפחה כהלכה בלתי [illegible] מעזרת אחר, מצב התעסוקה השתפ
גם במעברה וגם בחוץ, הסוכנות [illegible] לבנין שכונה במעברה, והתחילה הבריחה
מהצפיפות לבתים חדשים ומסודרים, הוקמו בתי אבות וגני ילדים, מועדוני [illegible]
מרכז מסחרי, אחר כך 133 בתי קרואון אשר הפכה את המעברה הזה לעיר גנים

העברה לדף

המערך

ופי מש צלף

1 - 0 - 8

מיכל 54

מעברה

תיק ג
מס' 12

"הקריה שלנו"
חוברת לתלמיד 1990

עליה וקליטה

"ושבו בנים לגבולם"

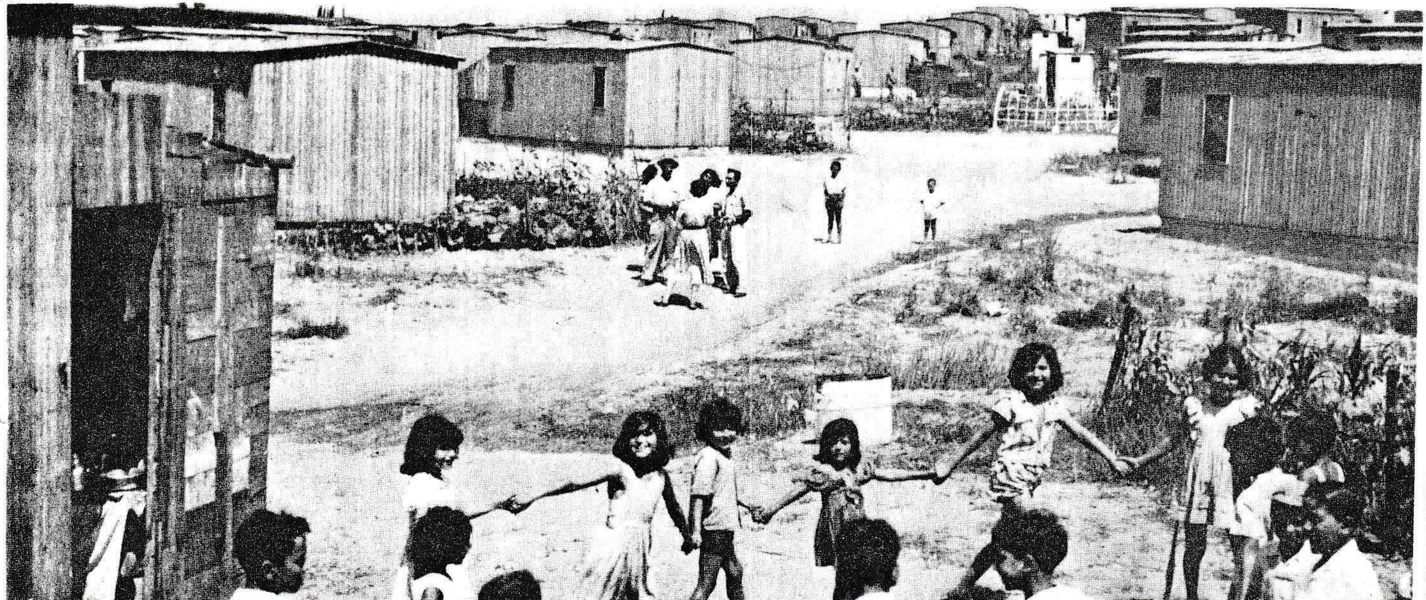

ילדי המעברה וילדי קרית-אונו הוותיקה משחקים בצוותא ליד צריפוני המעברה

מים מים בששון

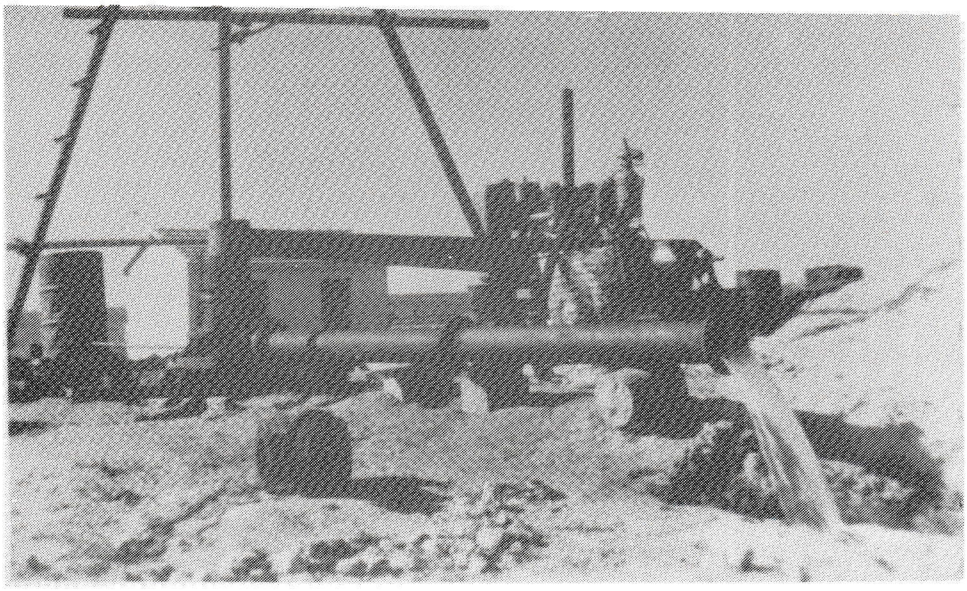

תיכנון מיפעל המים של השכונה נעשה על-ידי המהנדס בלאס, ובוצע על-ידי המרכז החקלאי. לאחר שחברת "רסקו" קבלה את הקרקע מה"קרן הקיימת" השתתפה אף היא בהוצאות ההקמה של מערכת המים. הונח קו צינורות של שישה אינצ'ים, שהתחבר למפעל המים של כפר אז"ר. הוקמה תחנה לשאיבת ביניים, שדחפה את המים אל מגדל המים, שנבנה במקום הגבוה ביותר בשכונה (רח' זיידמן). כמות המים שסופקה מכפר אז"ר היתה מוגבלת. באביב ובקיץ היו קשיים בהשקייה. לא היה מנוס מחפירת באר, ואמנם זו נקדחה בשנת 1946.

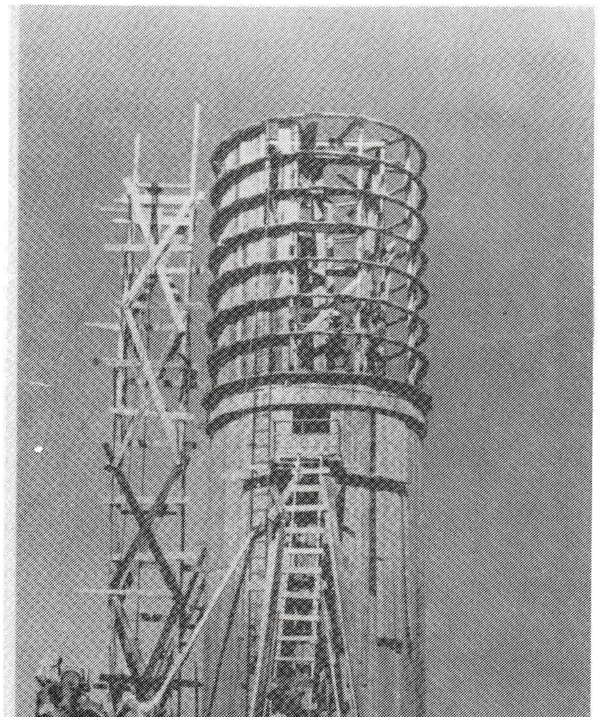

מגדל המים

נבנה ב-1939 והיה קשור במשאבת המים הנמצאת ברח' סוקולוב. גובה המגדל 14 מ' והוא מחולק לשתי בריכות. כיום המגדל מנותק ממערכת המים, ומגדל חדש יותר וגבוה יותר (הנמצא ליד תחנת הדלק) ממלא את מקומו ומספק מים לבתים הגבוהים. מגדל זה נבנה ב-1964, וגובהו 35 מ'.

מפעל המים היה מפעל חייו של בצלאל גרינברג, שהיה מראשוניה ובוניה של קרית-אונו.

מעברת "אונו"

בשנת 1950, שנת העלייה ההמונית למדינה, הוכפלה האוכלוסיה בכפר-אונו.

תחילה הגיעו "משער העליה" משפחות מיוצאי רומניה ותימן ותקעו אוהליהן על אדמה נטושה, בחלקו המזרחי של כפר אונו (באיזור שהוא מזרחה לרח' לוי אשכול של היום).

בהתאם לתוכנית צריכים היו האזרחים החדשים להשתכן במבני קבע. אולם הגל הגדול של העולים, שעלה לארץ במסגרת מבצע "עזרא ונחמיה" שיבש את כל התוכנית.

במקום 200 הגיעו לכפר 800 משפחות מרובות ילדים וזקנים והם שוכנו זמנית באוהלים.

רוב המשפחות נשארו באוהלים כשנתיים, עד שפונו לצריפים. גם הצריפים היו מקום מעבר בדרך למגורים של קבע, בשיכוני האבן.

המעבר לצריפים

מאות המשפחות הועברו מאוהלים לצריפים. נסלל כביש, שהקיף את המעברה וקשר אותה לתל-אביב.
אורגנו שירותים וקמו מוסדות בריאות, סעד , בית-ספר, מרפאה וסניף הסתדרות.
הוקמה צרכניה, חנויות , שוק, והמעברה לבשה צורת יישוב.

בתגיגה שהתקיימה ב-8 באוגוסט 1952, לרגל כניסת 800 המשפחות לצריפונים החדשים, אמר שר החוץ דאז, משה שרת, שנסתיימה תקופת הקליטה, "עתה" אמר "הנכם אזרחים במדינה".

מזכרונות ילדי המעברה

יפה משעל, שהגיעה למעברה כשהייתה ילדה בת 12, מספרת:
"אני זוכרת את הפסקות המים ואת הימים בהם הייתי הולכת למלא מים ברחוב וולך. הלכתי בחולות, בדרך לא דרך, ועד שהגעתי לאוהל המים נשפכו. עוד אני זוכרת, את ימי החורף הקשים. כשירד גשם סוחף והחזקתי את יתדות האוהל שלא יעוף.

אמנון בן דרור, הגיע למעברה כשהיה ילד בן שלוש. הוא מספר:
"אני זוכר את הימים בהם למדתי לאורה של עששית, או ליד עמוד החשמל שניצב ליד בית הקפה.
בית הקפה היה מרכז החיים במעברה. לשם באו אנשים לשמוע את המתרחש בארץ ובעולם. שם היה רדיו . זה היה הרדיו היחיד שהיה במעברה."

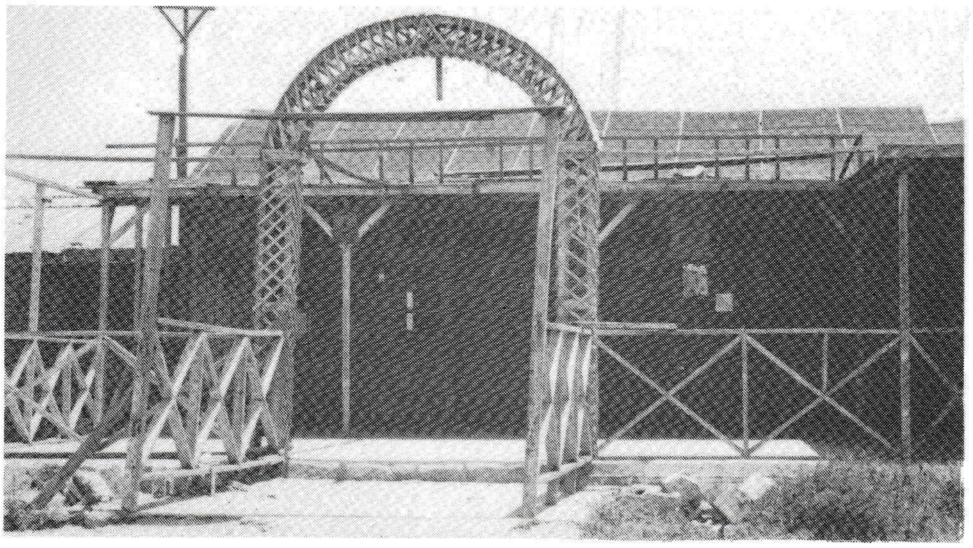

בית הקפה

משה חורי, שהיה ילד בן שבע כשהגיע למעברה, מספר:
"בית הספר של המעברה היה בית-ספר "תלמים", בניהולו של יעקובי. הוא כלל שורה של צריפים שחלונותיהם היו פרוצים. הלכנו לביה"ס יחפים, כשהנעלים מתחת לבית השחי.
לא פעם ברחנו מן השיעורים לצפות בצניחות של חיילים שצנחו במחנה תל-השומר הסמוך".

מראה כללי של הצריפים

מספרת שושנה, שהיתה מדריכה במעברה:

"תושבי כפר-אונו אמצו את תושבי המעברה והוחלט מיד להגיש עזרה.
מספר מתנדבות עבדו במקום באופן קבוע.
תפקידן היה שמירה על הנקיון והבריאות במעברה.
המדריכות נלחמו בתנאים הקשים, במחלות זיהומיות רבות כמו: גזזת, מחלות עיניים ומגפת שיתוק ילדים, שפרצה באותו הזמן בארץ.
נפתחו מעונות יום לתינוקות, גני-ילדים וחדרי הדרכה לאמהות".

מספר פורטיס, שהיה מזכיר המועצה האזורית, וסייע לאנשי המעברה:

"זו היתה תקופה קשה. היה קשה להשתלב בחיים החדשים. היו בעיות של תעסוקה. יחד עם זאת צמחה במעברה שכבה של מנהיגים, וגם נערכו בחירות לרשות המקומית"

רופאה בודקת ילד

שכונות שהוקמו בשנות ה-50

שכונת חיילים משוחררים - ״ישי״

בשנת 1951 הכריז משרד הבטחון על בניית שיכון לחיילים משוחררים בכפר-אונו. כפר אז״ר, הישוב השכן, היה זקוק לכספים והיה מוכן לוותר על כמה מאות דונמים תמורת תשלום כספי.

כך נרכשו הקרקעות, ואנשים החלו להרשם לשכונה. הם בחרו בוועד שקרא לעצמו אגודת ״ישי״, על שם שלושה קצינים בצה״ל שנפלו במלחמת העצמאות: ישראל שחורי, ז״ל, שורה אושרוביץ, ז״ל, ויחזקאל בן דוד, ז״ל.

הוועד בחר במתכנן לשכונה. נבנו כ-100 בתים וכ-140 דירות נוספות לתושבים שבקשו לעבור מגבעת ברכה.

מיקום השכונה ברחובות: כצנלסון, הנשיא, טרומפלדור, דב הוז ועוד.

שכונה שהוקמה על-שם עיירה בפולין-״נחלת נשלסק״

שכונה זו נקראת על-שם עיירה ליד העיר ורשה, שתושביה נכחדו בשואה. המעטים שניצלו מעיירה זו והגיעו לכפר-אונו קראו לשכונתם על-שם העיירה.

בהקמת השכונה עזרו יהודים מנשלסק שהגיעו לארה״ב.

הוקמו 76 יחידות דיור, בית-כנסת, ספרייה ואולם לפעולות תרבות. מיקום השכונה: רח׳ פנקס (חלקו), נחלת נשלסק ווינגיט.

שכונת בז׳ז׳ין-הוקמה על שם עיירה בפולין

עם הקמת המדינה הגיעו מספר עשרות עולים מעיירת בז׳ז׳ין לישראל ושוכנו במעברה. תושבי העיירה מארה״ב הגישו עזרה לאחיהם בארץ, וסייעו ל-66 משפחות לעבור לבתים משותפים שנבנו ברח׳ הרצל. הם הקימו במקום בית עם וספרייה

שלטרס פור יזראל-שכונה שהוקמה על-ידי יוצאי הונגריה

שיכון זה הוקם עבור עולים יוצאי הונגריה על-ידי אחיהם הגרים בלוס-אנג׳לס שבארה״ב. הבתים-13 במספר-נצבים ברח׳ לוס-אנג׳לס.

שיכונים נוספים שהוקמו בשנות ה-50

שיכון הבולגרים,שיכון אנגלו-סכסים,שיכון התימנים,שיכון ״עמידר״ ,שיכון ״רסקו״ ושיכון בתי עץ.

מיכל צ' 5
מאמ

מס' 12
תיק

מעברה

שושנה רוטנברג מתוך עבודת שורשים של וורית רוטנברג

סבתא מצד אבא 1

שושנה זה שם סבתי,נולדה בשנת 1924 בדומברבני בבסרביה ברומניה.
בשלב מאוחר יותר עברה משפחתה לעיר דורוהוי במולדביה.
עד 1941 למדה בבית הספר כולל תיכון עם כניסתם של הגרמנים
גורשו למחנות שרגורוד שבטרנסניסטריה.
המצב במחנות היה מאוד קשה וככל רעב קור מכות צרה קשה.
ב-1943 חזרה משפחתה של סבתי לרומניה במצב קשה ביותר,היה זה
תוך הסכם שהגיעו אליו ממשלות גרמניה ורומניה.
ההסכם כלל רק את העיר דורוהוי והסביבה למזלם של סבתי.
בנתיים הרוסים מתקדמים וכובשים את רומניה ושוב חוזרים הזמנים
הרעים.
בשנת 1946 בפלוגת הכשרה בבוקרסט נפגשה עם סבי,ההחלטה נפלה
ובדרך לישראל נישאו.
כאשר הגיעו לארץ לא איפשרו להם האנגלים לרדת והעבירו אותם
לקפריסין שם נולד אבי.
מהמחנה בעתלית עברו לכפר אונו. סבתי החלה לעבוד בכל מיני
עבודות מזדמנות.
עם תחילת מלחמת העצמאות שירתה סבתא בצה"ל.
בגמר המלחמה עבדה כעובדת סוציאלית במעברות שבכפר-אונו. *
העבודה נמשכה מספר שנים בטיפול בעולים חדשים.
בהמשך עבדה במגן דוד אדום במקום וכן ריכזה את פעילות הוועד
למען החייל בקריה.
עכשיו סבתא פנסיונרית ומשמשת כמתנדבת במגן דוד אדום בקריה.

הערה: שושנה רוטנברג "התגייסה"
כמתנדבת לעזרת ילדי המעברה.

מיכל 54
תיק 1
מס' 12

בי"ק אמריקאי

מעברה

„מצבת הט"ס", זוכר שזה היה באזור של רימון (היום ליד הוואדי, אז זה היה ליד בית קפה של המעברה, חושב שזה פורק ע"י אנשי המעברה. לא חושב שזה היה קשור בט"ס"*

משה גזית
12.7.96

---

* "ט"ס", בזמן מסירת המידע לא היה ידוע על בית הקברות של חיל האוויר האמריקאי באזור זה.
רשם רוטן